

HISTÓRIA KATEDRY

Úsek pedagogiky a psychológie po zriadení katedrií na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského bol pôvodne začlenený do Katedry pre dejiny filozofie a až od roku 1953 bola na našej fakulte zriadená osobitná Katedra pedagogiky a psychológie. Znamenalo to zároveň aj nové úlohy pre tieto odborné úseky. Postavenie pedagogiky na Filozofickej fakulte bolo v predchádzajúcich rokoch oslabené jednak zužovaním učiteľského smeru štúdia, jednak i krízou v oblasti psychológie. Širším uplatňovaním učiteľského smeru štúdia v posledných rokoch a zároveň prekonávaním krízy v psychológii — najmä v dôsledku pavlovovských diskusií v SSSR — otvárajú sa uvedeným disciplinám i na Filozofickej fakulte širšie perspektívy a Katedre pedagogiky a psychológie dáva sa aj nová, z hľadiska zdokonalenia mladých učiteľských vysokoškolských kádrov veľmi významná úloha rozvíjať v teórii i v praxi vysokoškolskú pedagogiku. Katedra pedagogiky a psychológie ešte aj dnes musí zápasiť nielen s technickými, ale aj s personálnymi ťažkosťami. Napriek tomu však možno bilanciu práce katedry veľmi hodnotiť kladne.

Už pred vznikom samostatnej Katedry pedagogiky a psychológie usilovné štúdium členov katedry i uplatňovanie vzorov sovietskej pedagogiky a psychológie viedlo k upevneniu vedeckej základne v teoretickej i praktickej činnosti členov katedry, čo sa zrejme odzrkadľuje aj v ich vedecko-publikačnej práci. V odbore pedagogiky sa publikovalo hlavne z oblasti dejín slovenskej pedagogiky a z okruhu otázok polytechnickej výchovy, v odbore psychológie sa skúmala hlavne otázka disciplíny u mládeže (tu práve v jubilejnom roku Slovenská akadémia vied vydala významnú prácu prof. dr. A. Jurovského „Dieťa a disciplína“). Rozpracovaný je rad tém z odboru pedagogiky i psychológie, pričom do vedeckej práce sa sústavne zapojujú aj mladší členovia katedry. Dôraz sa kladie i na vedeckú úroveň diplomových prác študentov, niektoré z nich bolo možné vo výťahu uverejniť aj vo vedeckých časopisoch.

PERSONÁLNY STAV KATEDRY

PhDr. Juraj Č e ě t k a, profesor. Narodený 23. apríla 1907 v Polichne, okres Lučenec. Habilitovaný roku 1937 na pedagogiku, menovaný za profesora r. 1939, vedúci katedry, člen vedeckej rady Kabinetu pedagogiky pri SAV, prodekan Filozofickej fakulty pre veci študijné v škol. roku 1953—1954, 1954—1955.

PhDr. Anton J u r o v s k ý, profesor. Narodený 26. marca 1908 v Uľanke, okres Ban. Bystrica. Habilitovaný pre všeobecnú psychológiu roku 1939, menovaný za profesora roku 1939, predseda vedeckej rady Psychologického ústavu pri SAV.

PhDr. František R u d a š, odborný asistent. Narodný 26. decembra 1915 v Novej Bani. Promovaný roku 1953.

PhDr. Eva R y b á r o v á, asistentka. Narodená 3. oktobra 1928 v Mojmírovciach. Promovaná roku 1952. Na katedre pôsobí od roku 1950.

Ján O n d r e j k a, asistent, tajomník katedry. Narodný 9. septembra 1928 v Novákoch. Promovaný roku 1955. Na katedre pôsobí od roku 1954.

PEDAGOGICKÁ ČINNOSŤ KATEDRY

Jadrom činnosti členov katedry je činnosť pedagogická. Tu prichodí: starať sa o pedagogickú prípravu študentov učiteľského smeru na Filozofickej a Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského; vychovávať odborných pracovníkov v úseku psychológie; konať pedagogické semináre pre učiteľov vysokých škôl (hlavne pre asistentov a mladých docentov); najnovšie katedre pripadá organizovať aj štúdium v tzv. osvetovej špecializácii; vypomáhať v oblasti odborných výberových prednášok a seminárov Vysokej školy pedagogickej.

V pedagogickej príprave študentov učiteľského smeru je želateľné vybudovať cvičnú školu, aby sa mohla náležite rozvíjať metodická prax študentov.

V prípade odborníkov-psychológov v značnej miere musíme počítať s výpomocou externých pracovníkov. V poslednom roku podarilo sa nám položiť základy — hoci stále ešte len veľmi skromné — pre psychologické laboratórium, čo prispieva k prehĺbeniu výskumnej praxe našich študentov. Na zdokonalenie ich odbornej prípravy slúži nielen prázdninová prax a predbežná prax v študijnom roku v rozličných odborných ústavoch psychologických a pod., ale aj každoročne konané odborné exkurzie. Diplomové práce študentov majú prevážne charakter výskumný. Tým sa sleduje nielen hlbšie pochopenie pavlovskej psychológie, ale aj prínos pre odborné pracoviská. No sú tu aj práce nadväzujúce na psychológiu ideologického prerodu obyvateľstva. V špecializácii psychologického štúdia nateraz prevažuje špecializácia pedagogická (práca v jaslách, v predškolskej výchove, s defektnou mládežou ap.) a špecializácia klinická (klinický psychológ, pre prácu na psychiatrii, v pôrodniciach, na ortopedickej klinike ap.). Ukazuje sa však, že v budúcnosti bude treba venovať osobitnú starostlivosť aj špecializácii v pracovnej psychológii. Doteraz pamätalo sa tu hlavne na potreby práce s mládežou v štátnych pracovných zálohách, bude však treba všímať si viac aj otázky psychológie pracovného zácviku u dospelých, pracovného preškolenia, racionalizácie práce ap.

Veľmi dobre sa osvedčilo udržovanie kontaktu s absolventami štúdia psychológie, v čom nám vydatne pomáha psychologické oddelenie Slovenskej akadémie vied. Takto nielen katedra má užší kontakt s odbornými pracoviskami, ale možno i koordinovať prácu psychológov, pomáhať absolventom v ďalšom odbornom raste a približovať študentov k problémom odbornej činnosti na rozličných odborných pracoviskách.

Pedagogické semináre pre vysokoškolských učiteľov začali sa usporadúvať podľa plánu už od letného semestra štud. roku 1954/55. Cyklus seminárov sa usporiadala na Vysokej škole technickej v Bratislave, na Vysokej škole ekonomickej v Bratislave, ktorý zvlášť treba vyzdvihnúť ako úspešný, jednorázové semináre na farmaceutickej, právnickej a na geologicko-geografickej fakulte Univerzity Komenského. Už tento prvý beh ukázal potrebnosť a užitočnosť takýchto seminárov.

Pravda, pre úspešné rozvitie bude treba konať aj osobitný pedagogický výskum vysokoškolskej práce (foriem štúdia, úpravy režimu dňa, metodiky atď.). Rozhodne veľký význam by malo, keby sa podarilo získať pre spoluprácu viac odborníkov-pedagógov zo skúsených vysokoškolských učiteľov, resp. keby sa podarilo na jednotlivých vysokých školách, resp. fakultách založiť medzi učiteľmi záujmové krúžky pre otázky pedagogiky a psychológie.

VEDECKÁ ČINNOSŤ KATEDRY

Ako už vyplýva z vyššie uvedeného (značný počet mladších členov katedry, vysoké pedagogické úväzky starších členov, nedostatok solídneho pracoviska pre experimentálnu prácu) katedra nemôže vykazovať ešte vedeckú prácu v takom rozsahu, ako by si to vyžadovali zretele teoretické a najmä praktické. Napriek tomu, nakoľko je to za daného stavu možné, aj v tomto smere má katedra za sebou kus cennej práce a na mnohých úlohách sa práve pracuje. V prvom rade treba tu spomenúť viac prác z oblasti výskumu osobnosti, potom výskumné práce z oblasti pedagogickej a vývinovej psychológie. V budúcnosti možno očakávať kladné výsledky od laboratórne-experimentálnych prác z oblasti výskumu typov vyššej nervovej činnosti u detí a výskumu pozornosti. V oblasti pedagogiky sa pracovalo na prácach z dejín pedagogiky. V tomto smere sa pokračuje aj ďalej.

STYK S PRAXOU A INÁ ODBORNÁ ČINNOSŤ

Členovia katedry usilovne rozvíjajú aj mimoškolskú činnosť. Predovšetkým treba uviesť spoluprácu so Slovenskou akadémiou vied, kde je katedra zainteresovaná na práci Kabinetu pedagogiky (hlavne v úseku dejín a v úseku výchovy v štátnych pracovných zálohách) i v Ústave psychológie.

Pekne sa rozvíjala aj spolupráca so Spoločnosťou pre šírenie politických a vedeckých poznatkov (tak zo stránky publikačnej, ako aj prednáškovej). Členovia katedry urobili rad prednášok pre učiteľov i rodičov, ale aj v kurzoch pre učiteľov, vychovávateľov a majstrov v učilištiach štátnych pracovných záloh. Osobitne treba spomenúť aj ich účasť na vedeckých konferenciách, ktoré usporiadala univerzita alebo fakulta. Tak isto sa zúčastňujú aj na práci masových organizácií.

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ ČLENOV KATEDRY

ČEČETKA J.:

Pedagogika, časť I. Vývin systémov.
Педагогика, часть I. Развитие систем.
Pädagogik, I. Teil.
Tranoscus, Liptovský Mikuláš, 1947.

Pedagogika, časť II. Vychovávanie telesné, rozumové, mravné a umelecké.
Педагогика, часть II. Воспитание физическое, умственное, нравственное и художественное.
Pädagogik, II. Teil.
Tranoscus, Liptovský Mikuláš, 1949.

Učiteľ ľudu Samuel Tešedík.
Учитель народа Самуел Тешедик.
Lehrer des Volkes Samuel Tešedík.
Matica Slovenská, Martin, 1952.

Ján Kollár ako pedagóg.
Ян Коллар как педагог.
Ján Kollár als Pädagog.
Literárno-historický zborník SAV, 9, 11
(1952).

Psychológia Daniela Lehotského.
Психология Даниела Леготского.

Die Psychologie Daniel Lehotskýs.
Psychologický časopis SAV, Bratislava,
1953.

Slovenské pedagogické časopisy predmatie-
nej doby.

Словацкие педагогические журналы до
основания Матицы.

Slowakische pädagogische Zeitschriften in
der Zeit vor der Matica.

Jednotná škola, 8, 323 (1953).

JUROVSKÝ A.:

Psychologická práca u nás.

Психологическая работа у нас.

Die psychologische Arbeit in unserem
Lande.

Psychologický sborník, Martin, 1946.

Motivácia dobrého a zlého pomeru mládeže
k rodičom.

Мотивация хорошего и плохого отноше-
ния молодежи к родителям.

Die Motivierung des guten und schlechten
Verhältnisses der Jugend zu den Eltern.

Sociologický sborník, 1, 14 (1946).

Súlady v rodinnom živote. Príspevok k po-
znaniu vnútorného nažívania u našich ro-
dinách.

Согласие в семейной жизни.

Die Harmonie im Familienleben. Beitrag
zur Erkenntnis des Familienlebens in der
Slowakei.

Matica slovenská, Martin, 1946.

Štúdium psychológie.

Изучение психологии.

Studium der Psychologie.

Vyšehrad, Praha, 1946.

Psychologické vyšetrenie vojenských inva-
lidov v Bratislave.

Психологическое освидетельствование
военных инвалидов.

Psychologische Untersuchung der Militär-
invaliden in Bratislava.

MNO-Kancelária čs. légii, Bratislava, 1947.

Vzťah detí k rodičom podľa hmotných po-
merov a vzdelanostnej úrovne rodiny.

Отношение детей к родителям в связи
с материальным положением и образо-
вательным уровнем семьи.

Die Beziehung von Kindern zu den Eltern,
nach den Vermögensverhältnissen und dem
Erziehungsniveau der Familie.

Psychologický sborník, 2, 6 (1947).

Psychotechnika a duševná hygiena.

Психотехника и душевная гигиена.

Psychotechnik und geistige Hygiene.

Psychologický sborník, Martin, 1947.

Pokus o meranie sociability.

Попытка измерения социальности.

Ein Versuch die Soziabilität zu messen.

Sociologický sborník, 2, 216 (1947).

Dvadsať rokov psychológie na Slovensku.

Двадцать лет психологии в Словакии.

20 Jahre Psychologie in der Slowakei.

Psychologický sborník, Martin, 1948.

The Relations of Older Children to their
Parents.

Vzťahy starších detí k rodičom.

Отношение старших детей к родителям.

Die Beziehung älterer Kinder zu ihren
Eltern.

The Journal of Genetic Psychology, Pro-
vincetown USA, 1948.

Dospievajúca mládež a škola.

Созревающая молодежь и школа.

Die heranreifende Jugend und die Schule.

Jednotná škola, 4, 228 (1948--1949).

Psychológia. Štvrté zrevidované a doplnené
vydanie.

Психология.

Psychologie. 4. revidierte und ergänzte
Ausgabe.

Matica slovenská, Martin, 1949.

Naše povahové vlastnosti a ľudovýchova.
Свойства нашего характера и воспита-
ние народа.

Unsere Charaktereigenschaften und die
Volkserziehung.

Ľudovýchova, 3, 8 (1951).

Nesprávne návyky u školských detí.

Неправильные навыки у школьников.

Unrichtige Gewohnheiten bei Schulkindern.

Stať v sborníku Mládež vyžadujúca
zvláštni péče, Štátne pedagogické nakla-
dateľstvo, Praha, 1953.

Typy a platičnosť vyššej nervovej činnosti
a výchova.

Типы и пластичность высшей нервной
деятельности и воспитание.

Die Typen und die Plastizität der höheren
Nerventätigkeit und die Erziehung.

Jednotná škola, 8, 430 (1953).

Základný problém súčasnej psychológie.

Основная проблема современной психо-
логии.

Das Grundproblem der gegenwärtigen Psy-
chologie.

Psychologický časopis SAV, Bratislava,
1953.

Reč a myslenie u dieťaťa a ich rozvíjanie
výchovou.

Речь и мышление у ребенка и их раз-
витие воспитанием.

Die Sprache und das Denken beim Kinde
und ihre Entwicklung durch Erziehung.

Osveta, Martin, 1954.

Vlastnosti osobnosti v kladných a zápor-
ných reakciách druhých ľudí.

Качества личности при положительных
и отрицательных реакциях других лю-
дей.

Die Eigenschaften der Persönlichkeit in po-
sitiven und negativen Reaktionen anderer.

Sborník prací Fil. fak. Brněnské univer.,
3, 39 (1954).

Popudlivosť u školských detí.

Вспыльчивость у школьников.

Die Impulsivität bei Schulkindern.

Pedagogika, Praha, 1954.

Dieťa a disciplína.

Ребенок и дисциплина

Das Kind und die Disziplin.

SAV, Bratislava, 1955.

RUDAŠ F.:

Niektoré otázky psychológie vo svetle práce
J. V. Stalina o Ekonomických problémoch.

Некоторые вопросы психологии в свете
труда И. В. Сталина „Экономические
проблемы“.

Einige Fragen der Psychologie im Lichte
von Stalins Arbeit „Über die ökonomischen
Probleme“.

Psychologický časopis SAV, 1, 9 (1953).

RYBÁKOVÁ E.:

Príspevok k vnímaniu obrazu dieťaťom
predškolského veku.

О восприятии образа ребенком дошколь-
ного возраста.

Beitrag zur Wahrnehmung des Bildes vom
Kind im Vorschulalter.

Psychologický časopis SAV, 2, 47 (1954).